

A PÁN-MOZGALMAK JELENE ÉS JÖVŐJE

LŐRINCZ ANDRÁS

A nemzetközi politikai viszonyokat érintő vizsgálatok során egyre nagyobb figyelem irányul a kulturális kapcsolatokon nyugvó diaszpóra-politikákra és a határon túli kisebbségekkel ápoltságok hatásaira. A nemzetközi jog figyelembevételével kialakított kin-state politikák mellett azonban ezektől eltérő természetű pán-nacionalista politikai eszmék is jelen vannak. Ezek vizsgálatakor a következő kérdéseket érdemes tisztázni:

Mi a pán-nacionalizmus fogalma, mai jelentése?

Hol helyezkedik el a pán-nacionalizmus a kulturális kapcsolatok politikáin belül?

Milyen pán-mozgalmak sikeresek jelenleg?

Mik az etnikai/kulturális jellegű pán-nacionalizmus ismérvei?

Miben befolyásolja az anyaállam léte az etnikai pán-nacionalizmus természetét?

Mik a pán-nacionalizmus problémái?

Kulcsszavak: kulturális kapcsolatok, diaszpóra, nemzet, makro-nacionalizmus, expanzionizmus

*

A pán-nacionalizmus fogalmának általános jellegű magyarázata még egyelőre hiányzik, így a létező elméleti tudás és a pán-nacionalista ideológiák hatásainak különböző megvalósulási formája alapján lehet a terminust egyértelművé tenni. A pán- (makro-)nacionalizmus Snyder által meghatározott hat tényezője azonban általánosságban is igaz: (1.) minden pán-mozgalom saját magát egyedinek, minden másról eltérőnek mutatja; (2.) az egyediség tudatosan vagy nem szándékoltan felsőbbrendűség-eszmével párosul; (3.) elszánt harciasság jellemzi; (4.) a harciasság az expanzió vágyához kapcsolódik; (5.) a legtöbb pán-mozgalom célját tekintve sikertelen volt; (6.) e nyilvánvaló bukás ellenére manapság is létező politikai felfogás a makro-nacionalizmus.

A ma létező pán-ideológiák közül megkülönböztethetők intrakulturális mozgalmak (etnikai, expanzionista és vallási jellegűek) valamint interkulturális politikai kapcsolatokon alapuló elképzelések (regionális, kontinentális vagy nemzetközi integrációk).

Leegyszerűsödhet a pán-nacionalista törekvések behatárolása, ha az anyaállam léte felől történik megközelítés. A legtöbb esetben ugyanis az anyaállam léte vagy hiánya határozza meg, hogy a közös politikai szándék mely entitások között alakul ki. Ennek alapján országok közötti, régiók és országok közötti, illetve a régiók közötti, elsősorban kulturális alapokon nyugvó többoldalú kooperációt, integrációt lehet megkülönböztetni.

A pán-nacionalizmusokkal kapcsolatos elvi problémák egyike a pán-nacionalizmus és makro-nacionalizmus fogalmak felcserélhetőségének nehézsége. További tisztázatlan problémát jelentenek azok, a nacionalizmusokra vonatkozó olyan terminusok, melyek elsődlegesen a nemzetállam definíciójához köthetőek. Ide tartozik a függetlenség, szuverenitás, elismerés és a legitimitás. A pán-eszmék gyakran összekapcsolódnak az irredentista politikai törekvésekkel, amely a különböző pán-eszmék egymással szembekerülését okozhatja. A pán-eszmék legfőbb gyengeségét azonban a gazdasági érdekek nemzeti érdekek felett gyakorolt befolyása jelenti.

*

A tanulmány hamarosan olvasható...

*